

استغاثه به اولیای الهی نزد مفسران فریقین مقبول است/ ریشه‌های مخالفت با توسل

در بررسی آیاتی که به شرک و توحید مرتبط هستند، متوجه می‌شویم که مفسران شیعه و اهل سنت هیچ کدام توسل و شفاعت و استغاثه به قبر اولیاء و انبیاء را شرک عبادی ندانسته‌اند و آنانی که آن را شرک عبادی می‌دانند، تنها وهابی‌ها و سلفی‌ها هستند.

در بررسی آیاتی که به شرک و توحید مرتبط هستند، متوجه می‌شویم که مفسران شیعه و اهل سنت هیچ کدام توسل و شفاعت و استغاثه به قبر اولیاء و انبیاء را شرک عبادی ندانسته‌اند و آنانی که آن را شرک عبادی می‌دانند، تنها وهابی‌ها و سلفی‌ها هستند.

حجت‌الاسلام و المسلمین فتح‌الله نجارزادگان، استاد پردیس فارابی دانشگاه تهران در گفت‌وگو با خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، به بیان نکاتی در باب تفسیر تطبیقی و مفاهیم شرک و توحید در قرآن پرداخت.

نجارزادگان با اشاره به در دست تألیف داشتن جلد پنجم تفسیر تطبیقی با موضوع شرک و توحید، گفت: پس از بررسی مبانی تفسیری فریقین و بررسی آیات ولایت، مهدویت و امامت در جلدهای پیشین با مورد توجه قرار دادن تفسیر مفسران شیعه و سنی با شیوه مقارن، اکنون در جلد پنجم، تفسیر تطبیقی را با شکلی تا حدی متفاوت دنبال خواهیم کرد.

وی افزود: ما در این جلد با شبهه‌ای مواجهیم در رابطه با توسل و استغاثه و شفاعت که برخی گروه‌ها این‌ها را شرک عبادی می‌دانند. پاسخ به این شبهه که آیا توسل و استغاثه، شرک عبادی هست یا نیست، می‌تواند به شیوه‌ها و روش‌های گوناگون باشد. یک روش آن هم این است که بباییم و دیدگاه مفسران فریقین را در این زمینه استحصاء کنیم و بعد ببینیم که مفسران به‌نام و نامور دو فریق در این باره چه می‌گویند.

این استاد دانشگاه تهران قول به شرک در این مورد را منحصر به وهابیون و سلفی‌ها دانست و بیان کرد: ما وقتی که وارد این حوزه می‌شویم و آیاتی را که به شرک و توحید مرتبط هستند یا اشاره دارند، مورد بررسی قرار می‌دهیم، می‌بینیم که مفسران شیعه و اهل سنت هیچ کدام توسل و شفاعت و استغاثه به قبر اولیاء و انبیاء را شرک عبادی ندانسته‌اند و آنانی که آن را شرک عبادی می‌دانند همان وهابی‌ها و سلفی‌ها هستند.

نجارزادگان با اشاره به این مطلب که در میان اهل سنت اساساً تفاسیر معتبر، تفاسیر اشعری هستند، گفت: تفسیر فخر رازی، تفسیر قرطبی، بیضاوی، آلوسی، تفسیر تحریر و تنویر و ... این‌ها وهابی و سلفی نیستند و در جهان وهابی اصلاً تفسیری که بگوئیم سلفی‌ها به عنوان تفسیر سلفی از خودشان می‌شناسند، نداریم. آن‌ها به تفاسیری بها می‌دهند که بیشتر اقوال صحابه و تابعین را نقل کرده است و به همین دلیل، در ارزش‌گذاری‌های تفاسیر، اولین ارزش را به تفسیر طبری و بعد به تفسیر ابن‌کثیر می‌دهند.

نویسنده تفسیر تطبیقی قرآن افزود: اگر شما دقت کنید، می‌بینید که در تفسیر طبری یا تفسیر ابن‌کثیر هم اساساً این چیزی که امروزه وهابی‌ها بر آن دامن می‌زنند، وجود ندارد.

وی با بیان این‌که برای پاسخ‌گویی و مقابله با شبهات مطرح در این زمینه باید به سمت ادله قرآنی آن‌ها برویم، عنوان کرد: در حقیقت این‌ها هیچ ادله قرآنی ندارند و هر دلیلی که از آیات برای این مدعا می‌آورند، مخاطب آن آیات مشرکین هستند و می‌خواهند با درست کردن یک وجه تشابه، سعی کنند خطاب آن آیات را متوجه افرادی که توسل و شفاعت و استغاثه می‌جویند، نیز بکنند.

نجارزادگان ادامه داد: بر این اساس، باید ببینیم که با توجه به چه وجه تشابهی بین مؤمنین و مشرکین، آن افراد آیاتی را که خطاب به مشرکین است، درباره مؤمنین قلمداد و آنان را متهم به شرک عبادی می‌کنند و می‌گویند همان‌طوری که مشرک در برابر بت استغاثه می‌کرد، شما هم در برابر قبر استغاثه می‌کنید و در واقع به سراغ آیاتی که خداوند در آن‌ها این کار را و این عمل را نابخردانه دانسته و تقبیح و ابطال کرده است، می‌روند. پس از آن هم باید ببینیم که این آیات در نگاه مفسران فریقین چه تفسیری دارد.

وی در مورد ریشه‌های تلاش برای استفاده از قرآن در ردّ توسل و استغاثه و شفاعت بیان کرد: آغاز این حرکت را ما به طور مشخص از محمد بن عبدالوهاب می‌بینیم. او کار تفسیری نکرده است، اما در کتاب «عقیده التوحید» به این بحث اشاره‌ای کرده و بعد دیگران از نوادگان و پیروان ایشان دیدگاه ایشان را شرح و بسط داده‌اند.

نجارزادگان در ادامه با بیان این‌که باید دید اساساً عبادت به چه معناست تا بعد بتوان گفت که توحید و شرک عبادی چیست، اظهار کرد: برای این‌که مشخص شود که آیا این عمل منجر به شرک عبادی می‌شود یا نه، ناگزیریم که وارد بحث معناشناسی اله و توحید الوهی و شرک الوهی شویم و برای آن معنا هم ناگزیریم وارد بحث معناشناسی رب و توحید ربوبی و شرک ربوبی بشویم و این مبحثی است که ما در جلد پنجم تفسیر تطبیقی آن را مورد توجه قرار داده‌ایم.